

การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ใน
สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

โดย

พันเอก เสกสรรค์ เผ่าพันธุ์พิพัฒน์
นายทหารปฏิบัติการ ประจำสำนักงานรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงกลาโหม

วิทยาลัยการทัพบก

กันยายน 2560

บทคัดย่อ

ผู้วิจัย พันเอกเสกสรรค์ เผ่าพันธุ์พิพัฒน์
เรื่อง การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในสำนักงานปลัดกระทรวง
กลาโหม
วันที่ กันยายน 2560 **จำนวนคำ :** 5,965 **จำนวนหน้า :** 15
คำสำคัญ การดำเนินชีวิต, เศรษฐกิจพอเพียง
ชั้นความลับ ไม่มีความลับ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ผลที่ได้รับเมื่อมีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ 2) เพื่อหาแนวการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของกำลังพลในสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

ผลการวิจัยพบว่า เมื่อนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันแล้ว กลุ่มตัวอย่างสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขตามคำว่า “พอเพียง” กล่าวคือกลุ่มตัวอย่างมีการผลิต และบริโภคอย่างพอเพียงตามความจำเป็นในการดำรงชีวิต และสร้างความมั่นคงให้กับตนเอง และครอบครัวด้วยการออม เป็นต้น ทั้งนี้ ผลจากการวิจัยยังพบว่าครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างมีความผูกพันเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีเวลาให้กันและกันมากขึ้น สามารถรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในครอบครัวได้มากกว่าเดิม

ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงต่อกำลังพลของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมมีดังนี้

1. ในด้านการปฏิบัติ ส่งเสริมให้ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีต่อหน่วยงานภาครัฐ และประชาชนทั่วไป และต้องสนับสนุนให้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

2. ในด้านการสร้างจิตสำนึก ควรส่งเสริมให้ความรู้ และรณรงค์ให้ทราบถึงข้อดี ในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อไป ทั้งหน่วยงานภาครัฐ และประชาชนทั่วไป

ABSTRACT

Author : ColonalSEKSON PAOPANPIPAT

Title : Applying thePhilosophy of Sufficiency Economy to the Office of the Permanent Secretary for Defence

Date : September 2017 **Word Count :**5,965 **Pages :**16

Key Terms : Way of lifePhilosophy, Sufficiency Economy

Classification : Unclassified

The objectives of the study of Applying the Philosophy of Sufficiency Economy to the Office of the Permanent Secretary for Defence were 1) to examine the result of applying the Philosophy of Sufficiency Economy, 2) to find out the solution of how to applying the Philosophy of Sufficiency Economy for the best result which benefits to members of the Office of the Permanent Secretary For Defence.

The results of this study showed that applying the Philosophy of Sufficiency Economy to daily life leads to living with happiness as the word “sufficiency”. This means the sample produced and consumed sufficiently as necessary for their living and financial stability by saving for themselves and family. In addition, this study also revealed that the sample had stronger family relationships due to more time spent together and more respecting each others’ opinions.

Key recommendations for encouraging SOA members to live with the sufficiency economy are as follows:

1. In practice, it was recommended to continuously encourage SAO executives and members to apply the Philosophy of Sufficiency Economy to their life as a good example for other government officers and public.

2. For building a good conscience, it was recommended to provide knowledge and also present the benefits of applying the Philosophy of Sufficiency Economy to government officers and public.

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษาเอกสารวิจัยพันเอกหญิงศศพินธ์ วัชรธรรม และผู้ทรงคุณวุฒิ พลตรีหญิงนาฏฐิณี กลัมพสุต ที่กรุณาให้คำแนะนำช่วยเหลือ ตลอดจนให้ความรู้ ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่าง ๆ และประสบการณ์ที่ดีอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยอย่างต่อเนื่อง

ขอขอบคุณผู้บังคับบัญชา ที่มีส่วนในการตัดสินใจให้ผู้วิจัย มีโอกาสมาเข้ารับการศึกษาในวิทยาลัยการทัพบก สถาบันอันทรงเกียรติ ตลอดจนเพื่อนนักศึกษาที่ได้มีส่วนร่วมในการศึกษา ทำกิจกรรมร่วมกัน และเป็นกำลังใจให้กันตลอดช่วงเวลาของการทำวิจัยในช่วงเวลาของการศึกษาหลักสูตรหลักประจำ วิทยาลัยการทัพบก ชุดที่ 62

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ แก่ผู้วิจัยสามารถทำการวิจัยได้สำเร็จลุล่วงเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวิทยาลัยการทัพบก ทุกประการ หากส่วนดีในการศึกษาครั้งนี้มีคุณประโยชน์อันใด ขอมอบความดีทั้งหมดให้กับทุกท่านที่ได้กล่าวถึงด้วยความเคารพ

การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ใน สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

พระราชดำริว่าด้วยเศรษฐกิจพอเพียงการพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นต้องสร้างพื้นฐานคือ ความพอมี พอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานความมั่นคงพร้อมพอสมควร และปฏิบัติได้แล้วจึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป¹

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพระราชดำรัสตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 ที่พระราชทานแก่บัณฑิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ครั้งเมื่อเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ.2540 ปรัชญาดังกล่าวได้รับความสนใจและถูกนำมาใช้เป็นนโยบายระดับชาติซึ่งพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาระหว่างปี พ.ศ.2540-2542 พระองค์ได้ทรงเสนอแนะทางออกของปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจโดยใช้ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงชีวิต และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับตั้งแต่ ครอบครัว ชุมชน องค์กร ธุรกิจ จนถึงระดับรัฐทั้งในการดำรงชีวิตประจำวัน การพัฒนาและบริหารองค์กร ประเทศชาติ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง เพื่อให้ก้าวหน้าต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตนเองได้ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง (Self Sufficiency) อยู่ได้โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้ตนเอง และผู้อื่น ซึ่งต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน มีความพอกิน พอใช้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศได้ โดยหลักเศรษฐกิจพอเพียงต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงหลักการ 3 ประการที่สำคัญคือ ประการที่ 1 ความพอประมาณ ประการที่ 2 ความมีเหตุผล และประการที่ 3 การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว²

จากสถานะของประเทศและบริบทการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่ประเทศกำลังประสบอยู่ทำให้การกำหนดวิสัยทัศน์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ยังคงมีความต่อเนื่องจากวิสัยทัศน์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ประเทศไทยจะยังคงประสบภาวะแวดล้อมและบริบทของการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ อาทิ กระแสการเปิดเศรษฐกิจเสรี ความท้าทายของเทคโนโลยีใหม่ๆ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การเกิดภัยธรรมชาติที่รุนแรง ประกอบกับสถานการณ์ด้านต่างๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศในปัจจุบันที่ยังคงประสบปัญหาในหลายด้าน เช่น ปัญหาผลิตภาพการผลิตความสามารถในการแข่งขัน คุณภาพการศึกษา ความเหลื่อมล้ำทางสังคม เป็นต้น ทำให้การพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงจำเป็นต้องยึดกรอบแนวคิดและหลักการในการวางแผนที่สำคัญ ดังนี้ (1) การน้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2) คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม (3) การสนับสนุนและส่งเสริมแนวคิดการปฏิรูปประเทศ และ (4) การพัฒนาสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขโดยวิสัยทัศน์ของการพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ต้องให้ความสำคัญกับการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่มุ่งสู่การเปลี่ยนผ่านประเทศไทยจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง มีความมั่นคง และยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ระยะยาว “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ของประเทศ⁴

ในปัจจุบันสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมได้ให้ความสำคัญกับการเผยแพร่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) กับกำลังพลในสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมดังกล่าว และมีการแนะนำให้กำลังพลนำมาใช้ เป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสมดุลเป็นธรรมและยั่งยืน และนำไปสู่ “ความอยู่ดีมีสุข” ของสังคมและประเทศชาติ เนื่องจาก “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด ตั้งแต่ก่อนวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และยิ่งเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจขึ้น พระองค์ท่านได้ทรงเน้นย้ำว่าเป็นแนวทางการแก้ไขเพื่อให้ประเทศไทยรอดพ้นจากปัญหาต่างๆ สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงโดยหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพราะเศรษฐกิจพอเพียงคือการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาทและเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา ขณะเดียวกันเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนา และบริหารประเทศโดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ เพราะความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอก และภายใน โดยจะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวัง และจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนให้มีความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียรมีสติปัญญา และความรอบคอบ

เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดีนั้น ผู้วิจัยจึงมีความความสนใจที่จะศึกษาการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมให้ดีขึ้นโดยเป็นการสังเคราะห์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกด้าน ทั้งนี้ให้สามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ก่อให้เกิดความอยู่ดีกินดี สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของการพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ให้ความสำคัญกับการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่มุ่งสู่การเปลี่ยนผ่านประเทศไทยจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง มีความมั่นคงและยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ระยะยาว “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ของประเทศชาติ

ดังนั้นผู้ศึกษาวิจัยจึงมีความสนใจที่ต้องการศึกษา แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ซึ่งเนื้อหาและขอบเขตที่ต้องการศึกษาประกอบด้วย

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง⁵

การพัฒนากรอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในความหมายเชิงทฤษฎีของกลุ่มนักคิดต่าง ๆ สรุปได้ว่า “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาการดำรงชีวิต และดำรงชาติที่ก้าวพ้นเพดานความคิดแบบตะวันตกที่มีลักษณะเป็นเอกนิยม (unitary) และทวินิยม (duality) แต่ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มีลักษณะเป็นพหุนิยม (plurality) ที่ยอมรับการดำรงอยู่ร่วมกันของสิ่งที่แตกต่างกัน โดยไม่จำเป็นต้องมีความขัดแย้ง ซึ่งมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทยที่เชื่อมโยงทุกมิติของวิถีชีวิตเข้าด้วยกัน การวิเคราะห์ความหมายได้ใช้วิธีการจำแนกวิเคราะห์ (Parsing) ซึ่งเป็นหลักวิธีทางตรรกศาสตร์โดยทำความเข้าใจความเชื่อมโยงของแต่ละข้อความ และประโยคที่อธิบาย “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งจากการวิเคราะห์ดังกล่าวได้ข้อสรุปว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีองค์ประกอบด้านต่าง ๆ อย่างสมบูรณ์ที่จะสามารถใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนากรอบทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ได้ (Foundation for Economic Theory Framework) กล่าวคือ ประกอบด้วย

1. กรอบแนวคิด

1.1 เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตน (Economic life guiding principles) ในทางที่ควรจะเป็น (i.e. secularized normative prescription) โดยมี

พื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย (positive aspect) และตลอดระยะเวลากว่า 25 ปีที่ผ่านมา ก็ได้มีการทดลองดำเนินโครงการพัฒนาที่หลากหลายตามแนวพระราชดำริ เพื่อหาแนวทางและรูปแบบการพัฒนาที่สอดคล้องกับสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้แล้วยังเกิดชุมชนหลายแห่งที่มีแนวทางการดำรงชีวิตและการพัฒนาที่สามารถใช้เป็นกรณีศึกษาได้ทั้งหมดนี้บ่งชี้ให้เห็นถึงแนวทางปฏิบัติและตัวอย่างการนำไปประยุกต์ใช้ที่เกิดขึ้นจริง (existence of empirical evidence)

1.2 เป็นปรัชญาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลาทั้งอดีตปัจจุบัน และอนาคต (timely/timeless) กล่าวคือ ได้มีพระราชดำรัสมาตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 และสามารถใช้เป็นแนวทางการพัฒนาเพื่อก้าวพ้นจากวิกฤต และการพัฒนาในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน

1.3 เป็นปรัชญาที่มองโลกเชิงระบบที่มีลักษณะพลวัต (dynamic) กล่าวคือ มองว่าสถานการณ์ในโลกนั้นมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดเวลา (uncertainties) เนื่องจากความเชื่อมโยง (connectivity) ของปัจจัยต่าง ๆ ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

1.4 เป็นปรัชญาที่มุ่งผลทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤตในแต่ละช่วงเวลาเพื่อความมั่นคง (security) และความยั่งยืนของการพัฒนา (sustainability) ในมิติต่างๆ อาทิ มิติทางธรรมชาติ สังคม และเศรษฐกิจ

1.5 อาจกล่าวได้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็น Paradigm Shift ลักษณะหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการพิจารณาและวิเคราะห์สถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงตลอดจนนโยบายแนวทาง และวิธีการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตลอดจนผลที่เกิดขึ้นตลอดช่วงระยะเวลากว่า 30 ปีที่ผ่านมา ซึ่งหมายรวมถึงการที่ชุมชนและประเทศต่างๆ มีความเชื่อมโยงกันมากขึ้นภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี วัฒนธรรม และค่านิยมทางสังคม

2. คุณลักษณะ (Characteristics)

2.1 เป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น (normative prescription) โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย(positive aspect)

2.2 เป็นปรัชญาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนของประชาชน ในทุกระดับ (scalable) ทั้งระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับรัฐอนึ่งระดับปัจเจกบุคคล นั้นอาจนับเป็นหน่วยครอบครัวเดี่ยว (single household) นอกจากนี้ ยังได้เน้นว่าสามารถใช้ได้กับคนทุกระดับอาชีพเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจ เป็นต้น

2.3 แนวทางสายกลาง(Middle Path) เป็นหัวใจสำคัญ (Keyword) ของปรัชญาที่

นำมาใช้ในการบริหารและพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกแห่งความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ กล่าวคือ ไม่ใช่การปิดประเทศอย่างสิ้นเชิง แต่ก็ไม่ใช่การเปิดเสรีอย่างเต็มที่ โดยไม่มีการเตรียมความพร้อมของคนและสังคมในการเข้าสู่กลไกตลาด ไม่ใช่การอยู่อย่างโดดเดี่ยว (Independence) หรือพึ่งพิงภายนอกหรือคนอื่นทั้งหมด(Dependence) แต่เน้นความคิดและการกระทำที่จะพึ่งตัวเองเป็นหลัก (self-reliance) ก่อนที่จะไปพึ่งคนอื่นทางสายกลาง ในที่นี้หมายถึงวิธีการ (Means) หรือการกระทำที่พอประมาณบนพื้นฐานของควมมีเหตุผลและสร้างภูมิคุ้มกัน ซึ่งในที่สุดแล้วจะนำไปสู่การพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียง ที่เป็นทั้งแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อให้รอดพ้นวิกฤต และทำให้สังคมและประเทศสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง (security) และยั่งยืน (sustainable) ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

3. คำนิยาม (Working definition)

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึง ความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในคุณลักษณะทั้ง 3 ประกอบด้วย

3.1 ความพอประมาณ (Moderation) หมายถึง ความพอดี(dynamic optimum) ที่ไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไปในมิติต่าง ๆ ของการกระทำ 3 ตัวอย่าง อาทิกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณเพื่อนำไปสู่ความสมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลง

3.2 ความมีเหตุผล (Reasonableness) หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอประมาณในมิติต่าง ๆ นั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัย และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ (expected results) อย่าง รอบคอบ

3.3 การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร (Self-immunity) เพื่อเตรียมตัวพร้อมรับผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เนื่องจากเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่มองโลกเชิงระบบที่มีลักษณะพลวัตดังได้กล่าวแล้วข้างต้น การกระทำที่จะสามารถเรียกได้ว่าพอเพียง(systematic and dynamic optimum) นั้น จึงมิใช่แต่จะคำนึงถึงเหตุการณ์และ ผลในปัจจุบันเท่านั้น แต่จำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ

4. เงื่อนไข(Conditions of Sufficiency Actions)

การปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีเงื่อนไขสำคัญ 2 ประการ คือ

เงื่อนไขกรอบความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม ดังนี้

4.1 เงื่อนไขกรอบความรู้ (Set of Knowledge) สู่การตัดสินใจในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่อยู่ในระดับพอเพียงต้องอาศัย

4.1.1 ความรอบรู้ คือ มีความรู้ (Stock of all relevant knowledge) เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ อย่างรอบด้าน โดยครอบคลุมเนื้อหาของเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการนำไปใช้ในโอกาสและเวลาต่าง ๆ

4.1.2 ความรอบคอบ คือ ความสามารถที่จะนำความรู้และหลักวิชาต่าง ๆ เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน (Connectivity of all acquired knowledge) ประกอบการวางแผนก่อนที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติทุกขั้นตอน

4.1.3 ความระมัดระวัง คือ ความมีสติในการนำแผนปฏิบัติที่ตั้งอยู่บนหลักวิชาต่าง ๆ เหล่านั้นไปใช้ในทางปฏิบัติ (Utilization of knowledge at any point of time with carefulness and attentiveness) เพราะในความเป็นจริงแล้วสถานการณ์เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้นการนำความรู้และความรอบคอบมาใช้จึงต้องอาศัยความระมัดระวังให้รู้เท่าทันเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย

4.2 เงื่อนไขคุณธรรม (Ethical Qualification) ที่จะต้องเสริมสร้างใน 2 ด้าน

4.2.1 ด้านจิตใจ/ปัญญา โดยเน้นความรู้คู่คุณธรรม กล่าวคือ ตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรอบรู้ที่เหมาะสม

4.2.2 ด้านการกระทำหรือแนวทางการดำเนินชีวิตโดยเน้นความอดทน ความเพียร สติปัญญา และความรอบคอบ ทั้งนี้มีกลุ่มเป้าหมายที่เน้นเป็นพิเศษในการเสริมสร้างเงื่อนไข 2 ด้านข้างต้น คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐนักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับเนื่องจากการกระทำใด ๆ ของคนกลุ่มนี้สามารถก่อให้เกิดผลกระทบในสังคมวงกว้างได้

5. แนวทางปฏิบัติและผลที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

5.1 การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ จะทำให้เกิดทั้งวิถีการพัฒนา (Development path) และผลของการพัฒนา (Development goal) ที่สมดุล (Balance) และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง (internal consistency between means and ends) กล่าวคือ ความพอเพียงเป็นทั้งวิธีการ (Means) ที่คำนึงถึงความสมดุลพอประมาณอย่างมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่เหมาะสม ในขณะที่เดียวกันก็นำไปสู่ผลของการกระทำ (Ends) ที่ก่อให้เกิดความสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

5.2 ความสมดุลและความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง หมายถึง ความสมดุล (Balance) ในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความรู้/เทคโนโลยี ในขณะที่ความสมดุลของการกระทำทั้งเหตุและผลที่เกิดขึ้นในมิติของเวลาจะนำไปสู่ความยั่งยืนของการพัฒนา หรือความดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง (sustainability) ของทุนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม ทุนทางสิ่งแวดล้อม และทุนทางภูมิปัญญา

แผนยุทธศาสตร์การบูรณาการการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง⁶

ในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การบูรณาการการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (พ.ศ. 2557 - 2560) มียุทธศาสตร์ คือ “บูรณาการการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของทุกภาคส่วน” โดยมียุทธศาสตร์ที่ต้องบูรณาการการปฏิบัติงานร่วมกัน รวม 7 ด้าน ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเกษตรและชนบทเน้นพื้นที่ (Area Approach) เป็นหลักโดยบูรณาการการทำงานในพื้นที่เพื่อรับทราบปัญหา และความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกร ประชากรชุมชนหรือหมู่บ้านต่างๆ ซึ่งจะดำเนินการร่วมกันทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคชุมชน และภาควิชาการ เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ประชาชนในพื้นที่ทราบปัญหา และความต้องการที่แท้จริงของตนเอง โดยใช้เครื่องมือต่างๆ เช่น บัญชีครัวเรือน ข้อมูลชุมชน ข้อมูลน้ำ และความต้องการการใช้น้ำ เพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนชุมชน หรือแผนพัฒนาเชิงพื้นที่และกำหนด พื้นที่เป้าหมายโดยแบ่งพื้นที่ออกเป็นกลุ่ม มีเป้าหมายรวมอยู่ที่ 25% ของหมู่บ้านในประเทศ มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษามุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อปลูกฝังให้เด็ก เยาวชน และประชาชน มีคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง การพัฒนาแบบอย่างที่เป็นเลิศ การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาคณะพัฒนาหลักสูตรปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในวิชาชีพครู การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปฐมวัย และสร้าง เครือข่ายแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับพื้นที่

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจ บริการ การท่องเที่ยวอุตสาหกรรม และผู้ประกอบการรายย่อยมุ่งส่งเสริมและสนับสนุนให้ธุรกิจภาคเอกชน อุตสาหกรรม และผู้ประกอบการรายย่อยดำเนินธุรกิจ

ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการพัฒนาเครื่องมือสนับสนุน การสร้างความรู้ความเข้าใจ การสร้างภาคีเครือข่ายให้ เกิดการขับเคลื่อนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสนับสนุนให้ภาคธุรกิจเอกชน อุตสาหกรรม และผู้ประกอบการที่มีความพร้อมในการเข้าไปมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมการพัฒนาในชุมชนต่าง ๆ ตามบริบทของแต่ละพื้นที่

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการต่างประเทศ มุ่งเผยแพร่องค์ความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้แก่ประเทศต่าง ๆ มีความเข้าใจในหลักปรัชญาเป็นอย่างดี และสามารถนำไปปรับใช้ใน ประเทศนั้น ๆ ได้อย่างเหมาะสม เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และสร้างความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่าง ประเทศในด้านต่าง ๆ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 เพิ่มบทบาทการประชาสัมพันธ์ในเชิงรุก เพื่อเผยแพร่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สาธารณชนในวงกว้าง มุ่งให้หน่วยงานการประชาสัมพันธ์ และสื่อสารมวลชนสามารถประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เพื่อส่งเสริมการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ภาคปฏิบัติทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผลการพัฒนา หรือการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของทุกยุทธศาสตร์ และของภาคส่วนต่างๆ ให้สาธารณชนได้รับทราบในวงกว้าง

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมั่นคง มุ่งบูรณาการการขับเคลื่อนระหว่างกองทัพกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อให้สามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาให้ประชาชนในพื้นที่ได้อย่างบรรลุวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่ตามแนวบริเวณชายแดน ซึ่งมีผลต่อความมั่นคงเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น มีรายจ่ายลดลง อันจะนำมาซึ่งความมีเสถียรภาพด้านความมั่นคงในภาพรวมของประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 7 สร้างกลไกการบริหารจัดการ ในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ภาคปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อให้การพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกด้านมีการบูรณาการการปฏิบัติร่วมกัน โดยมีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการร่วมขึ้นในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อขับเคลื่อนการบูรณาการการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเป็นศูนย์กลางการประสานติดตาม และส่งเสริมให้การปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ มีการเชื่อมโยงและสนับสนุนกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และข้อมูลระหว่างกัน

ตัวอย่างความสำเร็จการประยุกต์ใช้ของเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานเทศบาลตำบล ปลายพระยา⁷

เทศบาลตำบลปลายพระยามีประกาศเทศบาลน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
มากำหนดเป็นนโยบายและยุทธศาสตร์ในการบริหารงานภายในองค์กรครอบคลุม
ทุกระบบงานและขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนทุกชุมชน โดยนำหลักการทรงงานมาใช้เป็น
แนวทางปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน และเป็นกระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วมจากทุก
ภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ภาคธุรกิจ และภาคกลุ่มประชาชน โดยร่วมคิด
ร่วมวางแผน และร่วมดำเนินการอย่างมีเหตุผล อีกทั้งนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้เป็น
เครื่องมือทางการบริหารที่เป็นภูมิคุ้มกันที่ดีจนเกิดความเป็นธรรม โปร่งใส สัจจริต และใช้
เป็นทรัพยากรอย่างพอประมาณ ประหยัด คุ่มค่าในรูปแบบภาคร่วมพัฒนาพร้อมทั้งสร้าง
ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ประชาชนและปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตอย่างพอเพียง จนเป็นเทศบาล
ธรรมาภิบาลดีเด่นอันดับหนึ่งของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ และสามารถเป็นองค์กรต้นแบบแห่ง
ความพอเพียงที่ยั่งยืน ซึ่งจะขยายผลไปสู่องค์กรส่วนท้องถิ่นและขยายผลการพัฒนาตาม
แนวพระราชดำริไปสู่ประชาชนได้อย่างกว้างขวาง

1. ด้านนโยบายและการจัดการองค์กร

- เทศบาลได้ออกประกาศเทศบาลในปี พ.ศ.2550 น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงกำหนดเป็นนโยบายและยุทธศาสตร์ในการบริหารงานภายในองค์กร และการ
พัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง เป็นแผนระยะ 5 ปี พ.ศ.2551-2555 อย่างเป็นกระบวนการ และ
เป็นขั้นตอน

- ได้นำหลักการทรงงาน แนวพระราชดำริ และพระราชดำรัสมาใช้ในการบริหารและ
การพัฒนาชุมชนอย่างเป็นระบบ ตลอดจนนำหลักธรรมาภิบาล และการบริหารความเสี่ยง
และระบบคุณธรรมมาใช้เป็นภูมิคุ้มกันองค์กรได้ครอบคลุมทุกระบบงานจนได้รับรางวัล
องค์กรธรรมาภิบาลดีเด่นของกลุ่มเทศบาลจังหวัดในภาคใต้

- สร้างระบบการมีส่วนร่วมทั้งภายในองค์กร และกลุ่มของชุมชนตลอดจนหน่วยงาน
ต่างๆ เพื่อร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมดำเนินการอย่างมีเหตุผล โดยปราศจากข้อขัดแย้ง
มีการจัดบริการสาธารณะแก่ประชาชนจากส่วนบริการภาครัฐ และรัฐวิสาหกิจในแบบจุด
เดียวเบ็ดเสร็จ และมีการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างกว้างขวางหลายช่องทางโดย
ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร

- มีระบบและวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงาน และการพัฒนาชุมชนเพื่อการทบทวน
และปรับปรุงนโยบายการบริหารองค์กรและการพัฒนาชุมชนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ด้าน

งบประมาณและการบริหารการเงิน

- มีการจัดทำแผนงบประมาณแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มชุมชนทุกชุมชน โดยการลำดับตามความเดือดร้อนจำเป็นของชุมชนเป็นหลักให้ทุกชุมชนเข้ามีส่วนร่วมในการใช้งบประมาณและดำเนินงานโครงการร่วมกัน และมีการใช้งบประมาณในรูปแบบภาคีร่วมพัฒนาเพื่อลดต้นทุนในการบริหารจัดการงบประมาณ

- การบริหารงบประมาณเป็นไปอย่างถูกต้องตามระเบียบราชการ และหลักธรรมาภิบาลที่ประหยัด สุจริต และโปร่งใส โดยมีระบบการควบคุมและการตรวจสอบที่ดี

- มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนมากกว่าร้อยละ 70 เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งตามหลักการทรงงาน “ระเบิดจากข้างใน” โดยมีลักษณะการใช้งบประมาณแบบเงินทุนหมุนเวียน และการเพิ่มทุนจากรายได้แก่กลุ่มชุมชนที่ก่อตั้ง

- มีการบริหารเงินนอกงบประมาณ เช่น เงินรางวัลให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน และบริหารเงินรายได้ที่เทศบาลจัดหาเองเป็น เงินกองทุนสวัสดิการคนดีปลายพระยา โดยมีระเบียบบริหารกองทุนอย่างชัดเจน

2. ด้านพัฒนาบุคลากร

- มีการจัดทำแผนอัตรากำลัง 3 ปี ของเจ้าหน้าที่ให้สอดคล้องกับภารกิจของเทศบาล มีแผนการสร้างความรู้แก่เจ้าหน้าที่ และประชาชนที่ขาดโอกาสทั้งในระบบการศึกษา และนอกระบบการศึกษาโดยความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา เพื่อให้เจ้าหน้าที่และประชาชนมีความรู้เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ ซึ่งได้จัดให้มีศูนย์การเรียนรู้ขึ้นในเทศบาลฯ และศูนย์เรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ

- มีโครงการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตพอเพียงแก่เจ้าหน้าที่ ทั้งด้านสุขภาพ จิตใจตามหลักศาสนาการสร้างสามัคคี การลด ละ เลิกอบายมุข การประหยัดและออมทรัพย์ร่วมกับกลุ่มชุมชน และการสร้างอาชีพเสริมรายได้

- มีการประกาศกำหนดมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ และผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองขึ้นใช้ในเทศบาลฯ

- มีการจัดโครงการให้เจ้าหน้าที่และชุมชนร่วมกันทำประโยชน์สาธารณะที่ดูแลการจัดระเบียบทางสังคมความสะอาด และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามโครงการ “ปลายพระยาเมืองน่าอยู่”

- มีการสร้างผู้นำและเจ้าหน้าที่ต้นแบบวิถีชีวิตพอเพียง พร้อมทั้งมีการเชิดชูเกียรติทุกปี

3. ด้านผลสัมฤทธิ์

- มีนโยบายและแผนทิศทางทั้งในปัจจุบัน และอนาคตในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาองค์กร และพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมอย่างมีเหตุผลตามสภาพปัญหาความต้องการและภูมิสังคมของแต่ละชุมชนจนเกิดเป็นวิถีหรือวัฒนธรรมขององค์กร และชุมชนร่วมกันในการพัฒนาที่ยั่งยืน

- มีผลการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตพอเพียงของเจ้าหน้าที่และประชาชนทั้งในเชิงอาชีพ และเชิงทักษะการใช้ชีวิตร่วมกันเป็นอย่างดีในลักษณะพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน และกันจนเกิดความสมดุล

- เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นต้นแบบแห่งองค์กรพอเพียงได้ทั้งในเชิงการบริหารงาน การบริหารงบประมาณ การพัฒนาบุคคล ตลอดจนการพัฒนาชุมชนจนเกิดผลดี และประชาชนมีความพึงพอใจสูง อีกทั้งมีประชาชนและองค์กรต่างๆ เข้าศึกษา ดูงานซึ่งจะสามารถขยายผลไปสู่องค์กรท้องถิ่นอื่นๆ ได้อย่างกว้างขวางทั่วประเทศ และขยายผลการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาตามแนวพระราชดำริอื่นๆ ไปสู่ประชาชนทั่วประเทศ⁷

แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

1. ด้านความพอประมาณ

ดำเนินชีวิตส่วนตัวและชีวิตครอบครัวของข้าราชการบนพื้นฐานของความพอประมาณ ประกอบด้วย (1) มีวิถีชีวิตและความสุขอยู่ในกรอบที่ตนเองเป็นอยู่ โดยเริ่มจากคำว่า “พอ” ผลิตและบริโภคอยู่ในระดับพอประมาณ โดยไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน (2) คิดและทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงามและมีเหตุผล ต้องมั่นใจในสิ่งที่ตนทำถูกต้องดีงามโดยไม่หวั่นไหวต่อคำนิทา (3) ปฏิบัติตนตามแนวพระราชดำริ (4) ประพฤติปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนในการดำเนินชีวิต (5) ไม่เล่นการพนัน ไม่เสพอบายมุข (6) ให้ความสำคัญด้านจิตวิญญาณ ไม่เน้นวัตถุนิยม แต่เพียงอย่างเดียว (7) เน้นความสัมพันธ์ของการอยู่ร่วมกันภายในครอบครัว การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันให้เข้าใจกัน แนะนำคู่ครองและบุตรหลานให้ดำเนินตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (8) คบหาแต่กัลยาณมิตรเป็นแบบอย่างแก่สมาชิกในครอบครัว (9) ตระหนักถึงเป้าหมายของชีวิตครอบครัว และส่วนตัว และไม่สร้างหนี้ให้เป็นภาระกับตนเองและครอบครัว (10) รู้จักลงทุนอย่างชาญฉลาด และแสวงหาความรู้และโอกาสของการขยายงานอย่างพอเหมาะพอควร และ (11) รู้จักคุณค่าของ ทรัพยากรด้วยการ Recycle หรือ Reuse ทรัพยากรในบ้านเพื่อความประหยัดและลดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม

2. ด้านความมีเหตุผล

การดำเนินชีวิตส่วนตัวและชีวิตครอบครัวของข้าราชการบนพื้นฐานของความมีเหตุผล ประกอบด้วย (1) ดำเนินชีวิตที่ไม่ตั้งอยู่ในความประมาท มีสติสัมปชัญญะ รู้จักกาลเทศะ และวางแผนดำเนินชีวิตอย่างรอบคอบด้วยข้อมูลที่เพียงพอ (2) ปฏิบัติตนตามแนวพระราชดำริ (3) ใช้จ่ายเงินทองอย่างเหมาะสมให้คุ้มค่าตามความจำเป็นไม่หลงยึดติด กระเสมมากเกินไป และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัด (4) คิดและตัดสินใจทำอะไร จะต้องมีความเสี่ยง โดยพิจารณาเหตุปัจจัยหรือความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นด้วยการกระทำนั้น ๆ (5) ปลุกจิตสำนึกให้สมาชิกครอบครัวรู้บทบาทหน้าที่ทั้งต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ (6) อธิบายได้ว่าทุกการกระทำและการดำเนินชีวิตเป็นไปเพื่อให้ตน และคนในครอบครัวมีความสุข สงบ แข็งแรง ปลอดภัย โดยไม่เบียดเบียนคนอื่น เมื่อมีมากก็พร้อมแบ่งปันให้คนอื่น (7) วางแผนชีวิต และครอบครัวที่มีเป้าหมายที่เน้นความสุข ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น (8) รับฟังและเคารพในความคิดเห็น รับรู้ และเข้าใจความรู้สึกของสมาชิกในครอบครัว (9) พัฒนาความรู้ ความสามารถของสมาชิก ลูกหลานให้ทันสมัยทันต่อโลกต่อเหตุการณ์ (10) มีวิถีคิดแบบองค์รวมในเชิงระบบคิดแบบบูรณาการ และ (11) บริหารเวลาให้สมดุลและเกิดประโยชน์ตามสมควร

3. ด้านการมีและสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

การดำเนินชีวิตส่วนตัวและชีวิตครอบครัวของข้าราชการบนพื้นฐานของการมีและสร้างระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ประกอบด้วย (1) ประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามทำนองครองธรรม เคารพกฎหมาย มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต อดทน มีความเพียร และมีแบบแผนการดำรงชีวิตที่ดี (2) รักษาความรักความใกล้ชิดกันในครอบครัวไว้ตลอดเวลา (3) สอนบุตรธิดาให้อยู่ปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (4) กระทำสิ่งใด ๆ โดยมองการณ์ไกลมีการวางแผนการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมเตรียมพร้อมในปัจจุบันอย่างไม่ประมาท เพื่อพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น (5) เอาใจเขามาใส่ใจเรา ต้องทนผู้อื่นบ้าง มีความจริงใจในการประพฤติปฏิบัติ ไม่สร้างความอึดอัด หวาดระแวง หรือความหวาดกลัวให้กับผู้อื่น (6) สร้างความมั่นคงให้กับตนเอง และครอบครัวด้วยการออมทรัพย์ การทำประกันชีวิต ประกันภัย เป็นต้น (7) มองโลกในแง่ดี และเป็นมิตรที่ดีต่อบุคคลทั่วไปและช่วยเหลือผู้อื่น (8) ใฝ่หาความรู้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องด้วยการเปิดโลกทัศน์ การอ่านหนังสือศึกษารวม สแสวงหาประสบการณ์ชีวิต เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และการเข้าร่วมกระบวนการทางสังคม และ (9) ออกกำลังกาย และบริหารจิตให้ผ่อนคลาย

4. ด้านความรู้

ความรู้ที่ข้าราชการควรมีในการดำเนินชีวิตส่วนตัวและชีวิตครอบครัว ประกอบด้วย (1) ความรู้ในการทำมาหากินเพื่อเลี้ยงครอบครัว การบริหารเงินส่วนตัว (2) ความรู้ ในการครองเรือน ครองตน จิตวิทยาครอบครัว การวางแผนครอบครัว (3) ความรู้ในการดำรงตน อย่างเป็นสุข (ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต) และการทำให้สังคมโดยส่วนรวมมีสันติสุข (4) ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง วิถีแห่ง อำนาจ วัฒนธรรม การจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม การอยู่อาศัย ทั้งในและนอกประเทศ ฯลฯ (5) คุณธรรมของฆราวาส การศึกษาในแก่นแท้ของชีวิต ให้ความสำคัญในการฝึกปฏิบัติธรรม รักษาศีล ทำ สมาธิ เพื่อพัฒนาให้ก่อเกิดปัญญา (6) ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ สามารถประยุกต์ใช้ กับงานหรือชีวิตประจำวัน (7) ความรู้ทุกประเภท ทุกสาขา ในเชิง สร้างสรรค์ที่ตัวเองถนัด ขึ้นอยู่ กับต้นทุนทางชีวิต บุคลิก และสติปัญญาของแต่ละบุคคล และ (8) ความรู้ที่มาจากการศึกษาจาก ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตและอาชีพ

5. ด้านคุณธรรม

คุณธรรมที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตส่วนตัวและชีวิตครอบครัวของข้าราชการ ประกอบด้วย (1) ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ตนเอง และธรรมชาติที่อาศัยอยู่ (2) หิริโอตฺตปปะ (3) ความไม่ประมาท ความรับผิดชอบ ความยุติธรรม ความรัก ความอบอุ่น และความสามัคคี ภายในครอบครัว (4) อิทธิบาท4 (5) คิดดี พูดดี ทำดี (6) ความพึงพอใจในฐานะและความ เป็นอยู่เท่าที่ความสุจริตสร้างให้ได้ (7) ภูมิใจในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีความเข้าใจ เห็นอก เห็นใจกัน ยอมรับความต่าง (8) ฆราวาสธรรมหรือธรรมะของผู้ครองเรือน (9) สังคหวัตถุ4 (10) โลกธรรม 8 และ (11) พรหมวิหาร 4 และ (12) ศีล 5

แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนำมาประยุกต์ใช้ในสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

ผู้วิจัยมีแนวคิดในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ และจัดวางแผนกลยุทธ์เพื่อนำหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมโดยใช้กรอบและ แนวทางของแผนยุทธศาสตร์ การบูรณาการการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง (พ.ศ.2557-2560) ของสำนักนายกรัฐมนตรี ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เรียนรู้ กระบวนการทางสายกลาง คิดเป็น ทำเป็น และต้องทำให้ข้าราชการเห็นคุณค่า ศรัทธา และน้อมนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 การส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม จำนวน 3 กิจกรรม ดังนี้

1.1 จัดศึกษาดูงานโครงการพระราชดำริที่เป็นต้นแบบ หรือตัวอย่างภาคเอกชนที่ประสบความสำเร็จ

1.2 ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์และค่านิยมในการปฏิบัติงานในหน้าที่และการดำเนินชีวิตให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนการมีแบบอย่างที่ดีจากผู้บังคับบัญชา

1.3 การจัดตั้งหน่วยนำร่องเพื่อเป็นต้นแบบเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กลยุทธ์ที่ 2 การประชาสัมพันธ์และสนับสนุนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม 2 กิจกรรม ดังนี้

2.1 การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เรียนรู้กระบวนการทางสายกลาง คิดเป็น ทำเป็น และต้องทำให้ข้าราชการเห็นคุณค่า ศรัทธา และน้อมนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง

2.2 การใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์ให้กำลังพลเกิดการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียง วารสารของหน่วย เสียงตามสาย การสั่งการ และการประชุม

กลยุทธ์ที่ 3 การสร้างองค์ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม 2 กิจกรรม ดังนี้

2.3 การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.4 การอบรมและบรรยายเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 การสนับสนุนกิจกรรมและโครงการที่เป็นไปตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม 3 กิจกรรม ดังนี้

1.1 การให้สวัสดิการเพื่อพัฒนาอาชีพเสริมแก่กำลังพล และครอบครัวของกำลังพล

1.2 การส่งเสริมให้กำลังพลรู้จัก ประหยัด อด ใส เลิก อบายมุข

1.3 ให้รางวัลส่งเสริมผู้ที่ทำความดี เพื่อเป็นขวัญกำลังใจแก่ผู้ที่กระทำความดียกย่องชื่นชม และสร้างค่านิยมให้เกิดขึ้นวัฒนธรรมองค์กร และวัฒนธรรมของชาติ

กลยุทธ์ที่ 2 การรณรงค์ให้มีการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม 2 กิจกรรม ดังนี้

2.1 กำหนดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายของรัฐที่กำลังพลทุกคนต้องปฏิบัติ

2.2 ให้ความสำคัญกับการพัฒนา ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงาน เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าขององค์กร ขณะเดียวกัน “คน” จะเป็นปัจจัยกำหนดประสิทธิภาพของราชการ จึงเป็นความสมดุลที่ต้องคำนึงถึงเสมอระหว่างคนกับงาน

ข้อเสนอแนะ

ในส่วนของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมมีการดำเนินการในเรื่องการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายของกำลังพลแล้ว แต่ในการดำเนินการดำเนินการดังกล่าวว่ายังขาดความต่อเนื่องในการจัดทำและติดตามผล ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวความคิดที่เป็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. เห็นควรจัดทำบัญชีการใช้จ่ายของกำลังพลประจำเดือนเพื่อให้ผู้จัดทำ และผู้บังคับบัญชาได้รับทราบ

2. ติดตามพฤติกรรมการใช้ของกำลังพลที่มีความจำเป็นมากน้อยเพียงใดเพื่อประกอบการพิจารณาในการกักขัง ทั้งนี้ต้องเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้มีหนี้สินในการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตให้สมกับฐานะรายรับรายจ่ายของตนเพื่อไม่ให้เกิดหนี้สินโดยไม่จำเป็นซึ่งเข้าหลักเศรษฐกิจพอเพียง

3. ควรพิจารณาจัดทำโครงการเพิ่มรายได้ให้กับกำลังพลที่มีหนี้สินในช่วงเวลาว่าง

เอกสารอ้างอิง

¹ เอกสารเผยแพร่ สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา, เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ:บริษัทอมรินทร์ พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) ;2550; หน้า 4

² เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, บทบาทของธุรกิจเอกชน ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : วารสารเศรษฐศาสตร์สุโขทัย ธรรมมาธิราช;2550; 2(2),71-96.

³ สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 [อินเทอร์เน็ต] [เข้าถึงเมื่อ 16 พฤศจิกายน 2559] เข้าถึงได้จาก www.thailocalmeet.com/index.php?topic=63668.0

⁴ แผนพัฒนาประเทศไทยฉบับที่ 12 ช้าแหละวิกฤติทุกวงการ [อินเทอร์เน็ต] [เข้าถึงเมื่อ 16 พฤศจิกายน 2559] เข้าถึงได้จาก www.komchadluek.net/news/scoop/234516

⁵ นางผจงจิตต์ วงศ์ธีรญาณเดชะ รูปแบบการดำเนินชีวิตข้าราชการไทยภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง [เอกสารวิจัยส่วนบุคคล] กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช ; 2551

⁶ แผนยุทธศาสตร์การบูรณาการการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (พ.ศ.๒๕๕๗ –๒๕๖๐) [อินเทอร์เน็ต] [เข้าถึงเมื่อ 16 พฤศจิกายน 2559] เข้าถึงได้จาก <http://www.uttaradit.go.th/kingproject/58/post01290758.pdf>

⁷ คณะอนุกรรมการคัดเลือกการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หนังสือ , ตัวอย่างความสำเร็จการประยุกต์ใช้ของเศรษฐกิจพอเพียง (การประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ:ห้างหุ้นส่วนจำกัด เทพเพ็ญวานิสัย; 2553; หน้า 32

ประวัติย่อผู้วิจัย

ยศ ชื่อ พันเอก เสกสรรค์ เผ่าพันธุ์พิพัฒน์

วัน เดือน ปีเกิด 16 มีนาคม 2511

ประวัติสำเร็จการศึกษา

พ.ศ. 2533	ปริญญาตรี บริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยสยาม
พ.ศ. 2542	เหล่าหลักสูตรชั้นนายร้อย การเงิน
พ.ศ. 2543	เหล่าหลักสูตรชั้นนายพัน การเงิน
พ.ศ. 2550	หลักสูตรหลักประจำโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ชุดที่ 85

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2553 - 2556	หัวหน้านายทหารการเงิน สำนักงานการเงินสำนัก งบประมาณกลาโหม
พ.ศ. 2556 - 2557	หัวหน้านายทหารการเงิน สำนักงานการเงินกรม การเงินกลาโหม

ตำแหน่งปัจจุบัน

พ.ศ. 2557 – ปัจจุบัน นายทหารปฏิบัติการ ประจำสำนักงานรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงกลาโหม